

Література

1. Державне регулювання лізингових відносин в умовах розвитку ринкової економіки України : монографія / [Борисюк О. В.] ; Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки. – Луцьк : Волинська обласна друкарня, 2012. – 167 с.
2. Доничев О.А. Региональные проблемы формирования и регулирования воспроизводственных лизинговых инвестиций / О.А. Доничев, Р.Ф. Самусева. – М. : Стройиздат, 1996. – 176 с.
3. Інвестиційна політика в Україні: досвід, проблеми, перспективи / М. Г. Чумаченко [та ін.] ; відп. ред. М. Г. Чумаченко ; Академія економічних наук України, Інститут економіки промисловості НАН України. - Донецьк : Юго-Восток, 2003. – 291 с.
4. Малий І.І. Теорія розподілу суспільного продукту : монографія / І.І. Малий. – К. : КНЕУ, 2000. – 248 с.
5. Регіональна політика: методологія, методи, практика / НАН України. Інститут регіональних досліджень / за ред. академіка НАН України М.І. Долішнього. – Львів, 2001. – 700 с.

In the article basic directions of co-ordination of state and regional efforts are considered in relation to a leasing investment sphere. Generalized exigent measures on adjusting of leasing investment sphere.

Keywords: *leasing investment regulation leasing sector investment, regional regulation leased investment, leasing investment projects.*

В статті рассмотрены основные направления координации государственных и региональных усилий лизинговой инвестиционной сферы. Обобщены неотложные меры по регулированию лизинговой инвестиционной сферы.

Ключевые слова: *лизинговое инвестирование, регулирование лизинговой инвестиционной сферы, региональное регулирование лизингового инвестирования, лизинговые инвестиционные проекты.*

УДК 339.923

Рожкова Т.С.

*К.е.н., доцент, завідувач кафедри МЕН
Київського Міжнародного
Університету*

Рожков О.Є.

*Здобувач ступеню Master of Business
Administration Moscow Business
School Московського технологічного
Університету*

**АДАПТАЦІЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ДО
ЗАГАЛЬНОЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ**

У статті приділено увагу дослідженню теоретичних та практичних засад розвитку партнерських відносин України з ЄС на основі стандартизації нормативно – правової бази, інституційних та функціональних засад можливого співробітництва та інтеграції України в загальний Європейський простір.

Ключові слова: *Економічна трансформація, гео економічні пріоритети, нормативно-правова база, підвищення ефективності економічного співробітництва, регіоналізація тощо.*

Практичні завдання визначення європейського вектору в моделі міжнародного співробітництва України в якості її дедалі більш помітної гео економічної доміанти передбачають якомога більш широке використання загальноєвропейських стандартів в галузі

права. Таке використання неможливе без здійснення певної адаптативної роботи щодо приведення у відповідність вітчизняної правової системи тій юридичній системі, яка прийнята в країнах Євросоюзу.

Безумовно, справедливою слід визнати тезу про те, що на початковому етапі інтеграційних процесів, на якому знаходиться Україна, вести мову про повноцінну адекватність вітчизняного законодавства законодавчій системі країн Європи не доцільно. Але визначення загальних засад гармонізації вітчизняного законодавства у відповідності до законодавства європейських країн не лише можливе а й необхідне.

Процес правової гармонізації відбувається як на базі внутрішнього українського законодавства, так і у відповідності до міжнародних угод, які було укладено з ЄС. Так, згідно з п.1 ст. 51 УПС, Україна, з одного боку, та Євросоюз, з іншого, визнали, що важливою умовою для зміцнення економічних зв'язків між Україною та Співтовариством є зближення існуючого та перспективного законодавства України з законодавством Співтовариства. Україна вживе заходів для забезпечення того, щоб її законодавство поступово було приведення у відповідність до законодавства ЄС [15].

В даному базовому документі ряд вимог до задач гармонізації законодавства України було визначено достатньо імперативно та функціонально чітко. Щоправда, було зроблено поправку на складнощі процесу нормативної, та взагалі ринкової реформи в Україні, і в ряді відношень такої визначеності вимог немає. Крім того, деякі взяті Україною зобов'язання, які можна вважати такими, що були сформульовані саме в жорсткій, навіть імперативній манері, не містили визначення конкретного терміну виконання. В той самий час, п.2 ст. 51 надає вичерпний перелік з 17 галузей правового регулювання, де визнається необхідність досягнення приблизної адекватності законів України до діючого законодавства Співтовариства.

Передусім слід враховувати комплексність системи взаємних впливів, яку становлять правова та господарська сфери, передусім в континентальному інтеграційному контексті. Так, нормативно-правова система України, та її частина, яка стосується співробітництва з країнами ЄС та з блоком у цілому, мають й прямий вплив на розвиток ринкової економіки в країні. Як підкреслює співробітник Європейських комісій К.Шнайдер, "відсутність стабільної законодавчої бази, пристосованої до вимог ринкової економіки, виявилася головною перепорою для успішного процесу економічної трансформації в Україні" [106; 83].

Крім цього, слід відзначити й інший функціональний блок. Так, гармонізація внутрішнього законодавства України у відповідності до система законодавства європейських країн дозволить створити дещо інше правове поле для діяльності вітчизняних економічних структур. Таке поле буде вимагати інший ступінь відповідальності за здійснення чи нездійснення певної економічної активності, та інших юридичних засад поведінкової моделі, базисного переліку господарських прав українських підприємств.

У відповідності до нагальних інтеграційних детермінант розвитку, в Стратегії інтеграції України до ЄС, яка була затвердженою Указом Президента України від 11 червня 1998 р. №615/98 [17], сформульована і найважливіша вимога до законодавчої роботи, яка полягає в забезпеченні правової адаптації нормативно-правових актів до вимог ЄС. Ця вимога виходить із того положення, що, ратифіковані Верховною Радою міжнародні пакти, декларації та інші документи ООН та ЄС, по-перше, являються законами прямої дії (Ст. 9 Конституції України) і становлять частину національного законодавства; по-друге, вони зобов'язують законодавчу й виконавчу влади у своїй законотворчій та нормотворчій діяльності виходити з принципів і положень, закріплених у цих міжнародних пактах і міжнародних договорах; по-третє, сама юридична програма повинна відповідати цим принципам і положенням; по-четверте, закріплення й розвиток цих принципів і положень у національному законодавстві є нормативно-правовим аспектом вираження державності України як суверенної, соціальної та правової держави (Ст. 1 Конституції України [18]).

При проведенні реформи правової системи в Україні слід враховувати, що важливим елементом процесу євроінтеграції є здатність країни запроваджувати правові механізми, які

застосовуються в Європейському Союзі. Причому має значення не саме по собі буквально "відтворення" певних нормативів та підходів, а забезпечення функціональної сторони справи, власне економічних відносин, що їх такі нормативи породжують. В результаті відповідної правотворчості повинна з'явитися нова правова ситуація. Вона має характеризуватися тим, що при застосуванні нових правових механізмів суб'єктами господарювання всіх форм власності виникає можливість ефективного функціонування на висококонкурентному ринку ЄС.

Враховуючи особливості нормативно-правового процесу в Україні, слід підкреслити, що в практичному відношенні важливі положення щодо виконання Україною зобов'язань в цій сфері та їх розвитку і конкретизації покладені в Указах Президента України (наприклад в Указі "Про заходи щодо вдосконалення нормотворчої діяльності органів виконавчої влади" та Постановах Кабінету Міністрів України (наприклад, "Про запровадження механізму адаптації законодавства (України до законодавства Європейського Союзу").

Конкретніше, Указом Президента України "Про заходи щодо вдосконалення нормотворчої діяльності органів виконавчої влади" від 9 лютого 1999 р. передбачене забезпечення в державі такого порядку створення правових норм, за яким усі без виключення нові нормативні правові акти мають створюватися у відповідності до законодавства ЄС. Ця і директива була конкретизована в Положенні "Про порядок опрацювання проектів актів Кабінету Міністрів України, а також проектів законів України та актів Президента України", затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 13 липня 1999 р. № 1236.

У Постанові Кабінету Міністрів України "Про запровадження і механізму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу" від 12 червня 1998 р. [19] йшлося про базові проблеми такої нормативної гармонізації. У відповідності до даного документа було створено Міжвідомчу координаційну раду з питань адаптації законодавства України до законодавства ЄС на рівні заступників міністрів на чолі з Міністром юстиції України. Причому на координаційну раду було покладено відповідальність за координацію діяльності міністерств та інших центральних органів виконавчої влади щодо адаптації українського законодавства до законодавства ЄС.

Втім, слід визнати, що ані перелікованих вище, ані інших вжитих в Україні юридичних (а розширюючи контекст розгляду й адміністративно-

організаційних) заходів виявилось вочевидь недостатньо для практичного розгортання інтеграційних процесів. Причому, звичайно, не йдеться про якусь особливу роль міжнародно-економічних актів при проведенні внутрішніх реформ. Ми маємо на увазі те, що навіть з точки зору розв'язання "органічних" для себе задач створення необхідного правового поля, очікуваного успіху зусилля щодо створення необхідної правової бази не мали.

Справа ускладнювалася і тим, що в Україні не було прийнято комплексного підходу, який би синтезував на належному теоретичному, прикладному рівні як специфіку нормативного процесу, цілі ринкових реформ та характер економічного комплексу, який реально існує в країні. Дійсно, слід зрозуміти, що суперечливість, складність та обсяг робіт у напрямку наближення до ЄС не дозволяють розв'язувати існуючі завдання тільки на основі виключно формального нормативного підходу. Натомість цілеспрямована політика уряду, діяльність законодавчого порядку з поступового приведення права України у відповідність до норм і стандартів ЄС вимагають в якості своєї обов'язкової риси всеохоплюючої гармонізації права України з правом ЄС, а це означає підкріплення юридичного процесу шляхом вирішення цілого комплексу методологічних, методичних, кадрових, організаційних питань та питань матеріально-технічного забезпечення.

Необхідність ужиття практичних заходів щодо зближення правових систем актуалізує цілі науково-методологічної розробки принципів внутрішньогосподарського, правового регулювання в Україні, яке наближувало б нашу державу до ЄС. Зокрема важливим є вироблення системи загальних правових поглядів як функціональної ідеологічної основи діяльності законодавчої й виконавчої влади по реалізації Стратегії інтеграції України до ЄС.

В цьому контексті важко не погодитися з відомим правником В.Я.Тациєм стосовно переосмислення ставлення до постулатів звичаєвого права, що має відношення до судового прецеденту. Це необхідне тому, що в разі визнання Конституційним Судом України неконституційними тих чи інших законів, окремих їхніх положень, суди повинні, по суті, керуватися рішеннями Конституційного Суду до внесення відповідних змін у ці закони Верховною Радою [10; 24]. Подібна практика наближує юридичну систему України до континентальної.

Разом з тим, важливо підкреслити, що будь-яка сучасна галузь права й національного законодавства не може бути побудована на ідеях якоїсь однієї школи права. Тим більше, слід враховувати, що на європейському континенті органічно співіснують два базові підходи до формування національної правової системи - так звана континентальна та англосаксонська, причому обидві мають розвинуті господарсько-правові, міжнародно-господарсько-правові аплікації.

Таким чином, будь-яка школа, якщо вона претендує на свою науковість і своєчасність, відповідність нагальним потребам суспільства, то вона повинна синтезувати у своїх поглядах кращі ідеї, які розроблені в інших напрямках у тій чи іншій галузі права з урахуванням їх сучасних модифікацій. Зокрема, останні можуть бути пояснені тими інтеграційними процесами, трансформацією наукових шкіл, які характерні для сучасного наукового знання.

Крім того, на проблему варто дивитися ширше, оскільки ані господарсько-інтеграційні, ані правові чинники самі по собі не є самодостатніми важелями суспільного розвитку. Дійсно, в господарсько-правовій літературі, передусім на європейському континенті, справедливо звертається увага на те, що світовий досвід суспільного розвитку доводить, що в одних регіонах світу в конкретно-історичний час є найбільш вагомими економічні чинники, у других - політичні, у третіх - юридичні, в четвертих - релігійні тощо. Для країн із перехідною економікою ці чинники мають вагоме значення, оскільки фактично йдеться про комплексні реформи в суспільствах, економічна складова яких є функціональним компонентом, результатом дії та умовою реалізації інших чинників.

Виходячи з такого підходу, вповні можна робити прогностичні оцінки про можливість чи неможливість інтеграції відповідних країн до європейської спільноти. Так, наприклад європейський кореспондент газети «Times» Флетчер, не бачить "перспектив для вступу України в ЄС по меншій мірі ще протягом 20 років. Таким країнам як Польща та Угорщина знадобилося 15 років на те, щоб заслужити членство, не дивлячись на те, що вони здійснили радикальні програми ринкових реформ, як тільки розпався комуністичний режим. Більш того, для них характерним є таке явище як колективна пам'ять - пам'ять ринкової економіки і демократії" [11; 10].

Саме у цьому історико-культурологічному зв'язку правові механізми набувають якості стабілізаційного чинника, який здатний створити ті нормативні умови, в яких формуються економічний лад і державність України. І міжнародне економічне правотворення, як та складова правового механізму, яка значною мірою визначається згідно поточних свідомих, суб'єктивних оцінок та практичних дій, є найбільш динамічним елементом такого механізму, отже може бути використаною в якості фактору динамізації загального процесу господарсько-правової реформи в Україні та її інтеграції до євроструктур.

Таким чином, можна погодитися із думкою про те, що самі закон і право є основою формування правової держави, і навіть господарсько-правова регламентація вже сама по собі має чимале значення для забезпечення стабільності внутрішньої кон'юнктури. Разом із тим, сталість розвитку української державності як у політичному, так і економічному аспектах залежить в остаточному підсумку не тільки від того господарсько-правового надбання, яке Україна отримала у спадок від колишнього СРСР, від більш або менш ефективної законотворчої діяльності на початковому етапі правотворчості, скільки від подальшого еволюційного процесу правотворення в суспільстві.

В цьому контексті вважаємо за очевидний імператив реалізацію ідеї зближення європейських правових систем на підставі положень і принципів, які виражені в

міжнародних угодах, в створенні спільних правових інститутів та правових норм. Таким чином, немає додаткової необхідності доводити, що еволюція національного правотворення в Україні, як і в будь-якій іншій державі, яка пов'язує своє економічне майбутнє з єдиним ринковим простором у Європі, в якості своєї складової та методологічного орієнтира повинна мати загальноконтинентальні нормативно-правові стандарти.

Виходячи з таких посилок, слід враховувати, що важливою умовою забезпечення сталого економічного розвитку, стабільності у функціонуванні державних інститутів є стабільність наукових правових засад у цій сфері. Отже, розвиток законодавства у відповідності до європейських стандартів в Україні є запорукою передбачуваної стратегії розвитку всієї держави. Разом з тим, потрібним є врахування специфіки господарсько-правового механізму в Україні, що означає наявність дихотомічної природи цілей еволюції правової системи в Україні: орієнтація на західноєвропейський правовий процес та створення національної правової бази, яке не може відбуватися на порожньому місці, а тільки на базі існуючих правових традицій.

Інакше кажучи, практичне врахування подібної дихотомічності природи правового процесу в Україні означає, що внутрішній розвиток України слід узгоджувати із входженням її у світове співтовариство як рівноцінного й повноправного суб'єкта, і збереженням, зокрема і в національному законодавстві, тих особливостей, які є іманентними українській державності, менталітету народів України.

Література

1. Сепуїноскі Г., Зографські Е. The Dynamic Model and the New Economics // Proceedings. International Conference "Recent Development and Problems in the Transition Economies" (Skopje, 25 - 27 March 1999). Skopje: Univ. St. Cyril and Methodius. - P. 199 - 206.
2. Снелбекер Д. Перспективи економічної безпеки та зростання в Україні. - К.: Гарвардський інститут міжнародного розвитку. - 1999. - 9 с.
3. Реформи заради добробуту. Про хід виконання програми діяльності Кабінету Міністрів України // Урядовий кур'єр. - 2000. - 13 липня. - С. 4 - 9.
4. Тенденції української економіки. - 2001. - Грудень. - 104 с.
5. Плотніков О. Довіра — «за бортом». Історичний досвід економічних провалів // День. - 1999. - 10 лютого.
6. Пахомов Ю.Н., Крымский С.Б., Павленко Ю.В. Пути и перепутья современной цивилизации. - К.: Благотворительный Фонд содействия развития гуманитарных и экономических наук «Международный деловой центр», - 1998.-432 с.
7. Ітвелл Дж., Еллмен М., Карлссон М., Нуті Д.М., Шапіро Дж. Трансформація та інтеграція: Формування майбутнього Центральної та Східної Європи / Пер. з англ. - К.: Стило. - 1998. - 192 с.
8. Угода про партнерство та співробітництво (УПС) між Україною та ЄС та інтеграція України до Європи все ще викликають запитання // Інформаційний бюлетень Українсько-Європейського консультативного центру з питань законодавства (UEPLAC). - 2000. - №4. - 4 с.
9. Моргос П. Алгоритм повернення до Європи // День. - 2000. - 5 липня.
10. Примара Європи. Аналітична доповідь - К.: Агентство гуманітарних технологій. - 1999. - 99 с.
11. Бураковський І., Білецький В. Шлях України до Європейського Союзу: Погляд України. - К., Квітень 1999.
12. Новікова І., Тільний Є. Проблеми розвитку інноваційної діяльності в Україні // Стратегія економічного розвитку України: Науковий збірник. - Вин. 2 - 3. - К.: КНЕУ, 2000. - С 159 - 173.
13. Бурда М., Виплош Ч. Макроекономіка: Європейський контекст / Пер. з англ. - К.: Основи. - 1998. - 682 с.

14. Сіденко В.Р. Системна трансформація зовнішньоекономічної діяльності при переході від централізованої планової до ринкової економіки. Автореф. док. екон. наук. - К.: Інститут світової економіки і міжнародних відносин НАН України. - 1999. - 32 с.
15. Kornai J. Ten Year After «The Road to a Free Economy». The Author's Self- Evaluation. - Washington D.C.: The World Bank. - 2000. - 30 p.
16. Kostovska L. Crisis of Economies in Transition and Illusion about the Globalization of the World Economy // Proceedings. International Conference "Recent Development and Problems in the Transition Economies (Skopje, 25 - 27 March 1999). Skopje: Univ. St. Cyril and Methodius. - P. 295 - 305.
17. Сіденко В. Експортний потенціал України: пріоритети інтеграції // Національна безпека і оборона. - 2000. - №6. - С. 48 - 50.
18. Василенко Я. Глухий кут, у який нас кличуть // Дзеркало тижня. - 2002. - № 19. - www.zerkalo-nedeli.com.
20. Силіна Т. В Європу разом із... Білоруссю? // Дзеркало тижня. - 2002. - №15. - www.zerkalo-nedeli.com.
21. Тенденції української економіки. - 2001. - Грудень. - 104 с.
22. Семченко І. Шаг в сторону. Украина пытается оторваться от российского рынка // Эксперт. - 2000. - 27 марта. - С. 14.
23. Пашков М., Чалий В. Україна і розширення ЄС: проблеми, наслідки, перспективи // Дзеркало тижня. - 2001. - № 45. - www.zerkalo-nedeli.com.
24. Гриценко А., Пашков М. Украина на мировых рынках: добро пожаловать или... // Зеркало недели. - 2000. - 24 июня.
25. Квартальні передбачення. - К.: Міжнародний центр перспективних досліджень. - 2000. - Липень. - 102 с.

The attention of this article is paid to the study of theoretical and practical principles of partnership relations between Ukraine and the EU on the basis of standardization normative - legal framework, institutional and functional principles of cooperation and possible integration of Ukraine into the overall European space.

Keywords: *economic transformation, geo-economic priorities, regulatory framework, improving economic cooperation, regionalization so on.*

В статье уделено внимание исследованию теоретических и практических основ развития партнерских отношений Украины с ЕС на основе стандартизации нормативно - правовой базы, институциональных и функциональных основ возможного сотрудничества и интеграции Украины в общее Европейское пространство.

Ключевые слова: *Экономическая трансформация, геоэкономические приоритеты, нормативно-правовая база, повышение эффективности экономического сотрудничества, регионализация и т.д.*